

KVS-instituutin ja *niin&näin* -lehden järjestämän Polkuja filosofiaan - essee- ja novellikilpailun raati jakoi palkintoja Tenhon päivänä marraskuussa. Voittajaksi valikoitui Keijo Nevarannan novelli "Raippaluoto ja taolaisuus – polun etsimisestä tien löytämisestä". 2. palkinnon sai Jouni Kauhasen "Polkuja filosofiaan", kolmas palkinto jaettiin kolmen osallistujan kesken: Pekka Hongistolle ("Ikuisuuden opiskelusta opiskelun ikisuuteen – eli ikuista kompurointia filosofian tiellä"), Taru Järvenpäälle ("Polkuja filosofiaan"), ja Jukka Pohjolalle ("Mieli on loputon tie"). Voittotyötä luonnehdittiin seuraavasti: "Kirjoittajan tekstistä huokuu elämää paljon pohtineen ihmisen tietoinen ja tiedostamaton viisaus... Hän elää itse todeksi sen, mistä usein haaveillaan: lähtee pois ihmisten luota kohdatakseen itsensä ja luonnon Raippaluodon maisemissa, kuitenkin niin, että kirjoittajan käsi ohjaa hänen ajatteluaan joutumasta sivupoluille. [...] Mies, koira ja tao, polun etsiminen ja itsen tutkiminen. Tekstin niukkasanaisuus suo tilaa ja aikaa myös lukijalle. Hiljaisuuden taustalla väikyy kaiken aikaa ihmisen ja luonnon voimakas eetos. (Raadin puolesta Liisa Veenkivi).

Kuvassa eturivissä palkitut Jouni Kauhanen, Taru Järvenpää ja Pekka Hongisto. Takana Tuukka Tomperi (raadissa), Reijo Kupiainen, Pekka Kalli (r), Eero Ojanen (r), Liisa Veenkivi (r) Mikko Lahtinen ja Marjo Kylmänen (r).

Keijo Nevaranta

RAIPPALUOTO JA TAOLAISUUS

Polun etsimisestä, tien löytämisestä

I Tao

"Tao joka voidaan sanoa ilmaista ei ole muuttumaton tao. Nimi joka voidaan määritellä ei ole muuttumaton nimi. Nimettömästä taivas ja maa syntyvät. Nimellinen on kymmenentuhannen olion äiti. Totisesti alati himoton näkee salaisuuden; se jolla on aina pyyteitä, näkee ulkonaiset tulokset. Näiden kahden synty on sama, mutta kuitenkin niillä on eri nimet. Tätä samuutta sanon mysteeriksi, mysteerien mysteeriksi. kaikkien salaisuuksien oveksi." (Tao te chin)

II Raippaluoto. Tammikuu.

Olen tullut tänne rauhoittumaan muutamaksi päiväksi. Pakoon elämisen tuskaa ja ahdistusta. Pakopaikkoja elämässä vielä on, turvapaikkoja vain vähän. Mikä elämästä tekee tuskaisen ja ahdistavan: elämä itse. Kysyykö se syytä? Kysyinkö itse nimeäni ja syytäni, kun minut pantiin alulle, solussa, kohdun nesteessä uidekseni. Sainko valita, kun äitini pakotti minut maailmaan, ponnisti, punnersi ja pusersi. Olen heikko luonne, en osannut pistää vastaan, en kiertää napanuoraa kaulani ympärille, en kuristua enkä tukehtua. Miksi olisin edes voinut haluta sitä? Maailman on luotu, kaikki olennot syntyneet, sukupolveni kuluneet, virranneet, vain että minä tulisin, tai sinä, me olisimme läsnä.

Vasta jälkeen on tullut aika kysyä, etsiä

tietä, polkua, huudella omaa nimeään metsään, eksyä sinne, etsiä lähdettä ja lähteen-silmää, mitata avaruutta, tähtien etäisyyksiä ja niiden välistä tyhjyyttä, löytää tarkoitus ja jälleen unohtaa se. Saa da aavistus kirkkaasta tietoisuudesta, joka häälyy vähän aikaa, häipyä näkymättömiin.

Olen tullut tänne, hiljaisuuteen, kuunnellakseni, kuullakseni, kaivatakseni sen jälkeä hälyyn liukenevaa hiljaisuuden kaikua.

Nämä ovat jälkisanat. En muista tarkalleen mitä ajattelin silloin, Raippaluodossa, tammikuussa. Kun tulini repun selissä. Koira hihnassa, repussa Pertti Niemisen suomentama Keskitie. Kirja. Koska autiolla saarelle joutuessaan kaipaa yhtä kirjaa, ja kirjan löytäessään toivoo, että se olisi hyvä.

Nämä ovat jälkisanat, eikä mikään mennyt näin. Mutta jotain totta siitä ajasta on, jotain dokumentoitua, muistiinpanoja, hetkiä ajatusten virrasta, kun tekeminen lakkaa ja pystyy olemaan hetken tyhjä.

III Raippaluoto. Tammikuu. Muistikirja.

Ihmisyteen löytääkseen on siis kuljettava näin pitkä matka ihmisten luota pois, postiautolla, lossilla, mutkaisia teitä, pysähtymisiä, paluita, Replotin toiseen päähän, Koskōriin.

Avattava kylmän mökin ovi, ja astuttava sisälle tammikuun alussa, kun päivät ovat jäisiä, yöt kuunhiljaisia.

Ja löydettyään, voi vaikka istua pöydän ääressä, ja lusikoida minesrtronekeittoa, johon on lisätty vähän makaroonia, tai avata kirja keskeltä ja unohtaa lukea sitä.

Ihmistä etsiäkseen, kohdatakseen, voi tulla näin kauas, seisoa mökin kuistilla juttelemassa, ikkunan valosta ja omasta hahmosta muotoutuneen varjonsa kanssa.

Aatella että osat ovat kerrankin vaihtuneet, varjon mieli synkempi kuin omani.

Kirjoitan talviyönä lumenpimeää maisemaa, kunnes kirjoittaminen lakkaa itsestään.

IV Muistiinmerkintöjä taosta.

Puhu hämäryydestä tarkemmin, puhu selittämättömästä niin, että sen voi ymmärtää, nimettömästä niin, että kaikki ymmärtävät sen nimen. Ei, minä olen rikkäinen lintu, joka repaleisin siivin lentää aution kalpeavahtoisen meren yli. Metsään eksynyt poika, joka pelkää käärmeitä ja istuu isolla kivellä. On turvaututtava johonkin isompaan, lainattuihin lauseisiin. Paremmiin sanottuihin sanoihin, viisaammin ajateltuihin ajatuksiin kuin omani.

"Viisaus on harvinaista koska se on vaikeata" (Harry Martinson)

Taosta puhuminen on jotakin siitä, mitä tao itse puhuu, sillä kuvaamista, sen avulla nimitämistä. Zen-buddismin perehtyneet nimitävät oppiaan kieltämällä tietämiseksi, määrittelevät kieltämisen kautta.

"Zen-buddalaisuus ei ole uskonto eikä filosofia; se ei ole psykologinen suuntaus eikä tieteen laji. Se on esimerkki siitä, mitä Intiassa ja Kiinassa nimitetään 'vapautumisen tieksi'... vapautumisen tiellä ei voi olla positiivista määritelmää." (Alan W. Watts: Zen)

Miksi puhua zenistä, kun pitäisi puhua taosta? Koska zenin alkuperä on sekä taolainen että buddalainen, ja näiden molempien lähteiltä löytyy Tao te ching. Ja enemmän: koska kaikki viisaus, joka on ikuista ja pysyvää, koska se juontaa juurensa samasta alkuperästä ja päättyy samaan alkuperään. Sitä voi nimittää Tieksi, kunhan vain muistaa, että se on Nimetön, ikuinen ja pysyvä, kymmenen tuhannen olion äiti.

“Taivas ja maa pysyy kauan.
Siksi taivas ja maa pysyy kauan, että ne eivät elä itselleen;
siksi ne saattavat kauan elää.
Sen vuoksi Viisas jättäytyy taakse, mutta onkin edessä,
pysyttelee syrjässä, mutta onkin mukana.
Eikö juuri siksi, ettei tavoittele omaansa, sitä saavuta.”
(Tao te ching)

On turvaututtava lähteisiin, lainattava muilta, varastettava ja väärennettävä. Kuten kaikessa muussakin. Mikä minä olen puhumaan taosta, mikä siitä tietämään ja mitä: sillä mitään tiedettävää ei ole. Se on niin yksinkertaista, että se sisältää kaiken. se on tyhjä tila.

Tao te ching, kirja joka puhuu Tiestä ja jossa Tie puhuu, on yksi Kiinan “viidestä klassisesta kirjasta”. Tradition mukaan Kungfutse (551 eKr- 479 eKr) järjesti näistä kirjoista kaanonin. Klassiset kirjat ovat nimeltään *Shih ching* ja *Shu ching*, Muutosten kirja eli *I ching*, Kevättä ja syksyä eli *C’hun Ch’iu* sekä *Tao te ching*.

Taolainen filosofia pitää myöhään syntyneen perimätiedon mukaan perustajanaan 2600 eKr syntynyttä myyttistä Keltaista hallitsijaa. Länsimaissa on tunnetumpi tarina Laotsesta, joka kirjoitti *Tao te chinginsä* jättäessään vanhuksena toimensa Choun kuninkaan hovissa ja vetäytyessään vuoriston yksinäisyyteen. legendan mukaan Laotse oli Kungfutsea puoli vuosisataa vanhempi.

Laotse on elänyt, mutta hän on myyttinen henkilö kuten Jeesus. Kungfutse, jonka väitetään järjestäneen muun muassa *Tao te chingin* osaksi viiden klassisen kirjan kaanonin, ei jättänyt jälkeensä yhtenäistä oppirakennelmaa eikä yhtään kirjallista teosta. Kaikki hänen opetuksensa kulkivat perimätietona hänen opetuslastensa kautta. Osaa viidestä klassisesta kirjasta ei todennäköisesti tuohon aikaan ollut edes olemassa ja nykyajan tutkimuksessaan todettu *Tao te chingin* olevan paljon myöhemmältä ajalta, luultavasti vasta kolmannelta vuosisadalta ekr.

Varmaa on että Laotse ei kirjoittanut *Tao te ching*iä, se on paljon vanhempi ja samalla paljon nuorempi, sillä viisaus on ikaikaista, pysyvää, yli kaikkien aikojen kestävä, eikä viisaudesta kannata kysyä, kuka sen on sanonut, vaan mitä se on.

“Jos haluat löytää tien vuorelle,
sinun on kysyttävä sitä mieheltä,
joka kulkee sitä edes takaisin.”
(Antologia Zenin ilosanoma)

Jankutan: Mitä väliä sillä on, miltä ajalta *Tao te ching* on peräisin, sen juuret ovat kansan syntymässä, ei voikukkakaan kysy, miksi se keväällä kasvaa. Tai Caj Westbergiä lainaten:

“Keneltä kannattaa ottaa oppia? -Ruoholta.
Kyllä minä ihailen väkivaltaa,
kun se meidän junaseisakkeella räjäyttää asfaltin.”

Ajattelen, tie ei liiku. Silti se kuljettaa minut kaikkialle, on vienyt kaikkialle, jonne olen kulkenut. Hädissäni: etsinyt paikkaa, johon pysähtyisin lepäämään. Enkä vielä kukaan ole oppinut: päämäärän voi löytää vain, jos on valmis olemaan perillä joka hetki. Ja on.

V Raippaluoto. Tammikuu. Muistikuva.

Postiautomatka Vaasasta Raippaluotoon. Vajaat 50 kilometriä ja yli kaksi tuntia. Vaasasta kiertoteitä Raippaluodon lossille, siitä yli Alskatin salmen, Raippaluodon kirkonkylään, jossa jään koiran kanssa pois, koirani kusee, bussi käy satamassa ja tulee takaisin, nousemme kyytiin, jatkamme Norra Vallgrundiin, josta bussi lähtee Södra Vallgrundiin ja palaa takaisin, jatkaa Norra Vallgrundista Söderuddenia kohti, mutta kääntyy sivutietä Vistaniin ja palaa samaa tietä takaisin, mutkasta, kuoppaista tietä, koira voi pahoin ja oksentaa, minulla on krapula, maailmantuska, olen matkalla rauhoittumaan, liian raskaan vuoden ja uuden vuoden jälkeen, päätä särkee, Söderudden, pitkä pysähdys, jatkamme muutaman sata metriä kohti Panikea — ja perillä. Raippaluodon kirkonkylästä lähtien olemme bussin ainoat matkustajat. Tyhjyys on tila, yritän ajatella, olen tullut tänne tullakseni tyhjäksi, rauhoittuakseni. Loppumatkasta koira vikisee. Perillä. Tienhaarassa, joka johtaa vain yhteen mökkiin, siihen mihin olen matkalla. Perillä.

Rinkka selässä, koira hihnassa, viimeiset parisataa metriä. Lumen kirkkaus häikäisee, se on sulanut ja jäänyt, kiteytynyt timanteiksi, valkoisesta hiilestä,

värittömästä vedestä syntyneitä jalokiviä. Kristallia, josta auringon matala valo heijastuu huikaisten. Sangharaksita kirjoitti kirjansa kolmesta jalokivestä, buddhuuden ylevistä periaatteista ja tiestä, taosta. Tämä tie vie mökille, minulle ensimmäinen kosketus tähän maisemaan on zen, häikäisevä valaistumisen hetki.

En ajatellut sillä hetkellä: en minä tarvitse kolmea isoa jalokiveä, minulle riittävät nämä miljardit pienet. Niin oli. Kirkkaus oli läsnä, se mitä voisi nimittää räjähtäväksi kauneudenelämykseksi, ellei kauneuden käsitettä olisi käytetty niin paljon ja niin väärin. En voinut kaupungista käsin kuvitella tai odottaa tämän talvisen luonnon hiljaisuutta ylistävää olemusta, jälkeensä en voi sitä kuvata. Nimetöntä, sanoinkuvaamatonta hetkeä.

Sanon sen toisin: Pysähdyn. Hengitin. Ihmettelin. Olimme molemmat hiljaa, koirani ja minä.

Ja puista alkoi kuulua tiaisten pientä ääntä, ja äkkiä lintuja oli parvi, hömöitä aisia, hippiäisiä, metsän lintuja, joita ei kaupungin köyhässä biotoopissa näe. Vajaat viisikymmentä kilometriä ja olin tullut toiseen aikaan ja toiseen maailmaan, jossa ainoa luonnon häiritsijä olin minä.

Jokin hartaus, jokin palvonta, pyhitys, melkein usko. Että näin pitäisi olla, että näin olisi hyvä.

Tulimme mökille, avasin oven, astuin viileään huoneeseen, purin tavarat, ryhdyin kantamaan vettä, hakkaamaan puita, sytyttämään tulta takkaan, ryhdyin arkiin asioihin ja tunsin että voisin olla onnellinen, edes muutaman päivän elämissä.

Oli koko päivä aikaa. Ja iltaan mennessä olin ehtinyt valmiiksi melkein kaiken, mitä siihen päivään piti. Eihän se odottanut mitään, ei vaatinut, ei antanut käskyjä, määräyksiä tai velvollisuuksia. Olin vain olemassa ja katselin maisemaa, meren reunassa, valtavia jääkautisia siirtolohkareita, joiden pintaan lumi ja jää olivat maallaneet taulujaan, tuulen ja jään jousen kaareksi jännittämiä kaisloja, tuuletonta auringon kristallisoimaa päivää.

Selitän pitkästi: silloin: vain vaikenin. Annoin ajatusten mennä omia teitään. Ja kun illan hämärä putosi, olin huoneessa, istuin, kunnes otin käteeni kirjan keskittien, siitä *Tao te chingin*. Aloin lukea sitä.

VI Raippaluoto. Tammikuu. Muistikirja.

Illalla ei ole muuta aikaa kuin kirjoittaa. Odotan että sanat levittäytyvät kuin pimeys mökin ympärille. Odotan oikeaa puhetta, tulen kipinöitä takassa, tarkkoja lieskoja. Odotan omaa ääntä. Kenenkään muun puhe ei kuulu näin maan syrjään.

Koira nukkuu jalkojen päällä. Ei ole

muuta valoa kuin sisältä lähtevä, ikkunoista takaisinpeilautuva. Meillä molemmilla on aikaa.

Ajattelen että kuulisin sinut, hengityksen viidenkymmenen kilometrin päähän. Kuuntelen. Rauhoitun.

Odottaa, pohtia, odottaa. Mitä muuta näin kaukana pitäisi? Olla vain olemassa, itsenään, itselleen, elämässä olla kokonaan tosi. Talviyönä. Raippaluodon perällä. Verhot vähän heilahtelevat vedossa. Takkatuli nuolee puun kylkeä. Koira nukkuu minun kyljessäni kiinni.

Ei ketään muuta jolle puhua, ei kukaan häiritsemässä, helisemässä. Eivät maailman äänet häitistele. Ei liikuta mitä Euroopassa tapahtuu.

En puhu nyt, vielä. odotan. Että avaruudessa tähti räjähtää. voima jysähtää sanojen sisältä. Hiljaisuus.

Käyn ulkona koiran kanssa. Koira asiollaan, minä omillani. Ei meillä muita tarpeita täällä ole. Maailmankaikkeudessa ei ole muita ääniä kuin yön ja metsän hiljainen humina korvissa. Kuun hidas liike taivaan läpi.

Klobbisjärdenin rannassa. Koskörin äärimmäisessä niemenkärjessä. Raippaluodon pohjoisreunalla, sytytän tuulikynttilän mökin kuistin kaiteelle. Se on merkki vain minulle itselleni, että näinkin voi elää. Olen päivästä lähtien kantanut vettä, hakannut halkoja, pitänyt tulta takassa ja lämpömittarin patsas nousee hitaasti: + 16 celsiusta. Ulkona saman verran pakkasta. Näitä hetkiä elän kokonaan, hengityksestä hengitykseen.

VII Muistiinmerkitöjä taosta.

“ole murtunut että tulisit ehjäksi. Taivu että oikenisit.

Ole tyhjä että tulisit täydeksi, kulu-
nut että uudistuisit.

Jolla on vähän saa, jolla on paljon joutuu antamaan.

Sen vuoksi: Viisas pysyy yhdessä, ja pitää sitä kaiken mittana taivaan alla.”

Miten selittämätöntä, miten hämärää, mutta ei niin, että se ei koskettaisi, ei niin, etteikö sitä pystyisi ymmärtämään. Miksi sitä voidaan nimittää viisaukirjaksi? Koska viisau, joka on, on ikiaikainen ja pysyvä, koska *Tao te chingin* juuret ovat orakkelitiedossa, *I chingissä*, Muutosten kirjassa ja sen kautta *I chingin* alkuperässä, shamanismissä, jota voi nimittää aavistamalla tietämiseksi tai oman luonnollisen lakinsa noudattamiseksi, miten siankärsä-möstä tai kilpikonnaan kuo-

rien halkaisemisesta saatettiin Nähdä, ja tämän Näkemisen systematisoinnista kehittyi *I ching*. *Tao te ching*, taolaisuus, buddalaisuus – ja vielä kauempaa, kansan syntymästä, maailmankaikkeuden kahdesta perusprinsiipistä, yinistä ja yangista, – koska sen pohjana on sama viisau, joka on kaiken viisauden perusta, koska siinä ei puhu viisau vaan viisau, jankutan, toistan, koska totuus on Yksi ja Jakamaton. Koska polku on ihmisen vanhin tie, minä nimitän sitä polkua etsimiseksi ja löytämiseksi ja kadottamiseksi, koska oma viisauteni ei riitä, koska se on häilyvä, liukenevaa, pakenevaa.

Yritän jatkaa, selittää sitä miten olen *Tao te chingin* kokenut: miten se on minua koskettanut, mitä olen ymmärtänyt, ajattelen että siitä voisi tulla esse, mutta se olisi jo hienostelua. Onneksi tao itse vaientaa minut:

“Puhu vähän. Se on luonnonmukaista.”

Ne, jotka ovat enemmän tutkineet, paremmin perehtyneet. Syvemmin kokeneet ja omaksuneet tätä, mitä minä nimitän Mystisen naaraan metsästykseksi, tulevat apuun. Viisaat. Taon tuntijat. Tien tietäjät. Polun löytäjät. Ne jotka kulkevat tietä vuorelle edestakaisin. Sinologit, jotka ovat perehtyneet kieleen, kulttuuriin, tämän filosofian perusteisiin. Minä vain varastan, lainaan ja väärenän. Vähän kuulta varastettua valoa, mutta tällä kertaa ei siksi, että itse näkyisin, vaan että se joka kuun valoa ei ole koskaan nähnyt, aavistaisi jotain valon käsittämättömyydestä ja auringosta, joka kuulle on valoaan lainannut.

Pertti Nieminen selittää Keskitien esipuheessa: “*Tao te chingin* johtava teema on taon kuvaaminen. Pelkkä kuvaaminen olisi kuitenkin tarkoitusta vailla: kirja pyrkiikin opettamaan, miten ihmisten tulisi toimia pysyäkseen ‘tiellä’. Taolaisten tao ei ole ihmisten toimintatapa. Sitä ei voida sanoa kuvailla eikä määritellä: näin myös *Tao te ching* tyytyy taon kuvatesaan kertomaan sen ominaisuuksista ja puhumaan vertauskuvilla. Tao ei tähtää mihinkään tulokseen, eikä pyri päämäärään, ei käske eikä vaadi mitään, ainoastaan on, ja kaikki sisältyy siihen ja on sen mukaista. Se on maailmankaikkeuden absoluuttinen toimintatapa, ylin luonnolaki, jonka mukaan kaikki tapahtuu. Luontonsa vuoksi se ei erota hyvää eikä pahaa, kuten legalistien tao, vaan päinvastoin yhdistää ne: tekee kaiken suhteelliseksi, yhdistää kaikki vastakohtat saman dimension eri päihin. Se on maailmantapahtumien valtatie, jonka ulkopuolelle ei jää mitään.”

Pertti Nieminen selittää länsimaisesti, koska hän on länsimaalainen ihminen ja

selittää länsimaalaisille. Hän analysoi, että me lukijat ymmärtäisimme. Mutta miten voi selittää sitä, joka itse jää selittämättä, osoittaa näyttämättä, puhuu vaikenemalla. Mutta taolaiset itse kirjoittaessaan kommentaarejaan, ovat puhuneet taon viisaudesta ja luoneet tätä viisautta jo yli kahdentuhannen vuoden ajan aikakirjoihin, ja ennen heitä ovat puhuneet muinaiset viisaat. Tämä on itseään täydentävä kaivo, lähde, josta on voinut ja josta voi jatkaa ammentamista, vesi jota voi tallata likaisin jaloin ja jallat puhdistuvat, mutta vesi ei siitä pilaannu, sillä tähän veteen sisältyvät kaikki vedet. Tähän lähteeseen ja kaivoon virtaavat kaikki virrat ja meret. Koska ne kaikki palaavat takaisin alkuun, kuten ugrien uskossa kuolleet lopulta ajelhtivat virtaa pitkin takaisin ylös.

Lyn yu, Keskusteluja, on kirja joka kertoo Kungfutsesta ja hänen oppilaistaan. Sen viisau on samaa eri aikoina tulkittua tietoa kuin taon oma tieto. *Lun yussa* sanotaan tarkasti ja lyhyesti jotain paljon olennaisempaa siitä, mitä länsimaalaiselle ihmiselle yritetään monissa kirjoissa selittää kiertotien kautta, unohtaen, että tie ei ole tienviitta:

“Mestari on sanonut: aamulla kuu-
let Taosta

– illalla olet valmis kuolemaan.”

Olkookin Kungfutse ja Laotse myyttisiä henkilöitä, joiden todellisia sanomisia tiede ei voi todistaa. Joku nämä sanat on sanonut, niihin sisältyvän viisauden muille paljastanut. Alan Watts on kirjassa *Zen* selittänyt taolaisen filosofian perusteita ja tätä kautta itämaista maailmankäsitystä, metodia, joka on myös zenin metodi, josta voidaan löytää selitys jopa Heisenbergin epävarmuusperiaatteeseen, Einsteinin suhteellisuusteorian ja kvanttimekaniikan sovittamattomaan ristiriitaan (jota Fritjof Capra on kuvannut kirjassaan *Fysiikka ja tao*). Näin Alan Watts, joka hankin lainaa, koska lainattu valo on parempi kuin valoton pimeys:

“Mutta ajatuksen ja kielen kömpelöin keinoin on kerta kaikkiaan mahdollonta tietää, kuinka kasvava maailmankaikkeus kasvaa, niin että kukaan taolainen ei edes uneksi kysyvän, tietääkö tao, kuinka se tuottaa maailmankaikkeuden. Sillä se toimii välittömästi, ei suunnitelmallisesti. Laotse sanoo: Taon periaate on välittömyys.”

Ja toisaalla “Tao joka on puhuttavissa ei ole ikuinen tao.”

Mutta pyrkiessään ainakin vihjaamaan tarkoitukseensa Laotse sanoo:

“Jotain epämääräistä oli ennen kuin taivas ja maa ilmaantuivat. Kuinka tyyntä! Kuinka tyhjää! Se seisoo yksin, muuttumatta, se toimii kaikkialla, väsyttämättä. Sitä voidaan pitää kaiken taivaan alla olevana äitinä. En tiedä sen nimeä, mutta käytän siitä sanaa tao.”

ja jälleen:

“Tao on jotakin hämärää ja epäselvää. Kuinka epäselvää! Kuinka hämärää! Kuitenkin sen sisällä ovat kuvat. Kuinka hämärää! Kuinka epäselvää! Kuitenkin sen sisällä ovat asiat. Kunka sumeaa! Kuinka sekavaa! Kuitenkin sen sisällä on henkinen voima.”

VIII Raippaluoto. Tammikuu. Muistikuva.

Istun kirjoituskoneen ääressä, hiljenen, odotan että muistaisin. Tupakansavu verhoaa huonetta. Minun tahtoni on heikko, karmani kulkee pitkin lasinsirpaleiden peittämää muuria. Tomumajani on hauras, yskin keuhkoja rikki. Elämä: lintu lentää ohi siivellään hipaisematta. Tuuli puhaltaa läpi. Jäinen maisema.

Asetuin. Kun olin asettunut, syönyt keitoksen, vain olin. Yritin sopeutua siihen, että mitään ei vaadita, kunnes tajusin: mitään ei vaadita, ja vaatimattomuus tuli. Tuli ensimmäinen ilta, pimenevä, ja yö.

Oli paljon selvittämätöntä, mutta oli luonto, yön hiljaisuus ympärillä ja pimeys, jota puhkoi toisessa saareissa tai niemessä vain yhden talon pihavallo. Kävin välillä ulkona ja tunsin pakkasen ihossa. Pöllökään ei kuulunut, ei tuulta, ei mitään. Ei mitään: miten paljon ääntä siihen sisältyikään. Kaikki se mitä odottaa kuulevansa eikä kuule. Eikä se kuitenkaan ole äänettömyyttä, absoluuttista: omat kenkäsi talloivat narsukuvaa lunta, omat keuhkosi rahisevat hengitystä, jos ei muuta niin sydän takoo kylkiluiden kaarevaan arkkuun pakotettuna.

Luonto. Luonnon kokeminen niin, että näkee, että kuulee, että tuntee, että kaikki mikä ympärillä on, on tätä luontoa. Sitä voisi nimittää luonnon melkein taoksi.

Valvoin myöhään aamun tunteihin, luin hitaasti kirjaa, annoin sen välillä olla, kävin ulkona tupakalla, annoin koiran juoksennella vapaana, miten vähän vapautta silläkin kaupungissa oli, hihnamittainen vapaus, puistojen hajumaisema, kaupungin köyhä biotooppi, joku varpunen tai pulu hätisteltäväksi. Oli pakko miettiä, että se elämä mitä kaupungissa elää, se yhteiskunta jolle mittaa päivistään kahdeksan,

kymmenen tai kaksitoista tuntia, jolle elämänsä myy, että se ottaa kyselymättä ja maksaa huonoa palkkaa. Että puhtaan kokemisen hetkiä ei ole tai ne pitää riistää itselleen handkemaisessa mielessä, Pete Q:n nuorallatanssijan tavoin, kuilun yllä tanssien, kuilun syvyyden käsitteessään, putoamisen aavistaessaan ja putoamisen hetkellä, huikaistuen. Mutta miten moni meistä tanssii alastomana kaupungin katuja?

En ajatellut taon ja zenin eroavuutta, mutta olisin voinut ajatella; että zen on metodi, metodi suoraan ajatukseen, metodi aitoon kokemukseen, puhtaan käytännöllisen järjen ylittämiseen. Tao on tie. Jos zen on tapa katsoa maailmaa, tao on se, mikä tämän katsomuksen takaa avautuu. Zen on ihmisen kokonaisuuden etsimistä, tao on ihminen kokonaisuudessaan, eikä vain hän yksilönä, vaan koko ympäristö, maailma jossa hän elää. Maailma nimenomaan kosmisena ykseytenä, kokonaisuutena, jossa ristiriidat häviävät ja niistä tulee yinin ja yangin loputon spiraali, jossa vastakohtat alati luovat toisiaan ja kokonaisuutta. Olisin voinut ajatella, että Raippaluodossa, tammikuussa, hiljaisuudessa, ihminen sulautuu ympäristöönsä ja on osa sitä, että oman ajattelun ulkopuolella, oman kehon ulkopuolella ei ole ketään muuta vaatimassa, häiritsemässä, hätistelemässä. Kun katsoisi pimeästä huoneesta lasin läpi ulos ja näkisi siitä kaivon, kaikkeuden, jota harpillaan mitata. Tao ei ole tapa asettua ja olla. Tao on kaiken takana. Kaikkea liikuttellessa, kaikkeen vaikuttamassa. Zen on oppi yksilöllisyydestä ja oppi tavasta olla olemassa siinä ympäristössä, missä elää. Tao on tämä ympäristö, johon ihminen sisältyy, kuuluu, on osa.

Kuinka selittäisin selittämätöntä, kuinka tavoittaisin kielenkärjelläni sen, mitä mieleni ei ole vielä loppuun oivaltanut, jota olen vain aavistellut, joka on ehkä hetkeksi löytynyt, niin että olen havahtunut eksykseni uudelleen umpimetsään. Ehkä erehdyin, mutta sanon: Zen on tapa ymmärtää maailmankaikkeuden toimintatapaa. Tao on maailmankaikkeuden toimintatapa, yksi luonnon peruslaeista ja kaikki ne yhdessä. *Tao te ching* on kirja taosta. Tao on itse sen kirjoittanut ja siksi siinä on kaikki.

Ja metsähiiri askarteleo huoneessa, rapistelee pitkin yötä, kulkee lattiaraon ja koiran ruokakupin väliä ja kuljettaa ruokaa lattialautojen alla olevaan kotiinsa. Tähän rapinaan ja etäisiin sekaviin ajatuksiini nukahdan, puhtaan väsyneen ihmisen uneen. Unesta tai unista ei jää mitään mieleen, kunnes aamupäivällä herään ja keskitalven aurinko alkaa sarastaa, iskee keihäällään valjoovan taivaanrajaan.

Otan kameran ja koiran ja lähdän ulos,

metsään ja rannoille kävelemään, katselemaan meren ihmeellistä reunaa, jään, merenlahden puiden ja kivien vuoropuhelua.

Ajattelen: se tarkoittaa: annan ajatusten tulla ja mennä, kevyen tuulen puhaltaa, puhdistaa mieltä johon, on kutoutunut tahmea verkkoniljakasta kaupunkielämää, annan itselleni aikaa ja vain ihmettelen, koska en käsitä, eikä sanoinkuvaamatonta voi selittää. kuin yrittäisi sanoa monella kielellä: maisema on kaunis, landskapet är vackert, landscape is beautiful. Kun se muka kertoisi jotain raippaluodon maisemasta tammikuussa, jäisen horisontin äärettömyydestä, kivien voimasta, metsän hengityksestä, avaruudesta tai edes minusta itsestäni.

Tao on sopusointua. Kalastajaveneet lepäävät jäihin ahtaautuneena, liikkumattomina kuten meren selkä on liikkumattomaksi jähmettynyt ja jään ja lumen peittelemä. Kalasatamassa ei ole yhtään muuta ihmistä. Autius, hiljaisuus. Miten kuvata sitä mihin viisaammatkin vain hämärästi vihjaavat:

“Sillä tämä voima on todellisin. Sen sisällä on luottamus.”
(Tao te ching)

Pertti Nieminen saa jatkaa:

“Kiinan suuret filosofit eivät luoneet järjestelmiä koska he tajusivat, että ihmistä ei voi puristaa minkään järjestelmän puitteisiin; heitä ei kiinnostanut näkymätön eikä tuonpuoleinen, koska heillä oli tarpeeksi tekemistä maanpäällisissä asioissa; he eivät teoretisoineet, koska heillä ei ollut siihen aikaa. Heitä kiinnosti ennen kaikkea ihminen ja ihmisen onni sekä luonto ja ihmisen sopeutuminen luontoon; jos joku poikkeus, kuten Hanfeitse esiintyikin, oli hänelläkin suunnitelmillaan käytännölliset tarkoitukset, vaikka tulokset romahtivatkin.”

On siis lohdutonta kirjoittaa taosta, koska tao kirjoittaa itse, ilman kynää, suoraan tajuntaan osoittavalla kielellään, jonka väliin mikään järkeily ei mahdu, sillä zenin jousella-ampumisen filosofia on ensin oppia ampumaan täydellisesti, ilman jouta ja nuolta, ja sitten unohtaa koko asia.

Minä lähdän kulkemaan omia jälkiäni pitkin takaisin.